

Debio

RVU-utredning

Konsekvenser av nytt økologiregelverk fra 2021 – Sammendrag juli 2019

Etter oppdrag fra Mattilsynet

Bakgrunn

Den nye økologiforordningen - forordning (EF) nr. 848/2018 - blir gjeldende fra 1. januar 2021. Mattilsynet har bedt Debio om å utrede konsekvensene av en del av de regelendringene som er vedtatt.

Utredningen er opprinnelig levert i to deler (juli og august 2018), og ble sammenstilt i en sluttrapport i november 2018. I etterkant av dette har det vært en del avklaringer i forbindelse med det nye regelverket som innebærer at deler av denne sammenstillingen ikke lenger er aktuelle. Vi laget derfor dette sammendraget av rapporten fra november 2018 hvor noen detaljer som ikke lenger er relevante er utelatt og hvor noen punkt er supplert med mer informasjon. Dette sammendraget er også bedre tilrettelagt for publisering enn de tidligere rapportene, ved at de detaljerte redegjørelser for de enkelte regelendringer ikke er med. Opprinnelig rapport kan fås ved forespørsel.

Den danske teksten for den nye økologiforordningen ligger her: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0848&from=DA>

16. juli 2019

Innholdsfortegnelse

1.	Regelendringer som endrer kontrollordningen.....	3
1a.	Redusert tilsyn for lavrisiko virksomheter.....	3
1b.	Unntak for krav om kontroll for omsetning i butikk av mindre mengder produkter i løs vekt	3
1c.	Innføring av muligheten for gruppesertifisering.	4
2.	Diverse regelendringer	5
2a.	Ny definisjon av «liten besetning» i forbindelse med oppbinding av dyr.	5
2b.	Muligheten til bruk av konvensjonelle substrater til produksjon av økologisk gjær fases ut.	5
2c.	Endrede kontrollkrav for parallellproduksjon.....	5
2d.	Ny mal for økologisertifikat.	5
3.	Nytt krav til database/system for såvarer, dyr og fiskeyngel.....	5
3a.	Database såvarer	5
3b.	System for virksomheter for å legge inn tilgjengelige økologiske dyr	5
3c.	Årlig rapportering status	6
4.	Diverse regelendringer	6
4a.	Sliping av tenner for smågris	6
4b.	Unntak om å holde storfe inne siste levetiden fjernes	6
4c.	Unntak for parallellproduksjon beiteareal utgår	6
4d.	Presisering forbud mot vegetabiliske ingredienser i melkeerstatning.....	7
4e.	Nye områder – bomull, hjort og ull	7

1. Regelendringer som endrer kontrollordningen

1a. Redusert tilsyn for lavrisiko virksomheter

I stedet for årlig fysisk tilsyn åpnes for fysisk tilsyn med 24 måneder intervall for definerte lavrisiko virksomheter, hvis det i slike virksomheter ikke er registrert avvik som påvirker økologisk status de siste 3 årene.

Debio har pr. dato en risikokartlegging som med noen justeringer vil kunne brukes for å definere lavrisiko virksomheter. Det er foretatt en simulering i dagens system med definisjon av lavrisiko virksomheter som de siste tre år ikke har hatt avvik som påvirker økologisk status. Antall årlige revisjoner ser ut til å kunne reduseres med 10% av antall virksomheter (merk at prosentandelen kan bli feil å bruke for fremskriving dersom relativ andel innmeldinger over de siste tre år endrer seg sterkt). Besparinger vil bestå av dagens tidsbruk til for- og etterarbeid, revisjonstid og reisetid, samt sparte kostnader til reise. Redusert antall revisjoner består av halvparten av antall virksomheter som klassifiserer for 24 mnd intervall. Det vil imidlertid likevel være noen kostnader forbundet med årlig oppfølging av virksomheter som ikke har årlig fysisk tilsyn.

1b. Unntak for krav om kontroll for omsetning i butikk av mindre mengder produkter i løs vekt

Detaljister som selger produkter i løsvekt må i nytt regelverk være tilknyttet kontrollsystemet. I nåværende regelverk er detaljister som selger produkter i løsvekt direkte fra opprinnelig emballasje fritatt for registrering og kontroll, forutsatt at de ikke har andre aktiviteter som utløser en kontrollplikt (se veileder kap. 3.5). I det nye regelverket er det imidlertid definert et unntak for kontrollplikt ved omsetning av produkter i løsvekt, dersom det er en mindre mengde (maks 5000 kg pr år, og 20 000 Euro). Det gis mulighet til å definere nasjonalt en lavere grense gjennom nasjonalt regelverk.

Debio har per i dag (sommeren 2018) registrert 45 butikker og 6 bakeriutsalg med salg i løsvekt. Av disse er det imidlertid kun 2 helsekostbutikker og 3 bakeriutsalg som utelukkende har salg i løs vekt og ingen andre aktiviteter som utløser en kontrollplikt. Nevnte helsekostbutikker har løsvекtsalg av tørrvarer. En skjønnsmessig vurdering av omsetningen i disse virksomhetene tilsier at med nytt regelverk kan helsekostbutikkene kanskje unngå kontrollplikt.

På bakgrunn av dette mener vi derfor at konsekvensene for virksomheter som per dato er tilknyttet Debio er ubetydelige.

Muligheten for å kunne omsette produkter i løs vekt uten at det utløser kontrollplikt vil kunne vekke interesse hos flere aktører i markedet, for eksempel dagligvareforretninger og torgselgere.

Mengde og kronebeløp slik det går frem av regelverket er liten i forhold til annen normal omsetning hos større aktører, og vi tror ikke dette vil skje i noe særlig omfang. For små aktører med for eksempel torgsalg, ved tilfeldig salg fra lokale produsenter i dagligvarehandelen og lignende, vil muligheten for å kunne tilby produkter i løsvekt uten at det utløser kontrollplikt kunne bety en velkommen utvidelse av muligheten for

salg av produkter. Det er imidlertid uklart hvordan det vil være mulig å ha et fungerende tilsyn som følger opp kravet om en eventuell kontrollplikt.

1c. Innføring av muligheten for gruppesertifisering.

Ny forordning åpner opp for å gruppesertifisere virksomheter. Jf. nr. (85) i innledende betraktninger skal gruppesertifisering gjelde for mindre landbruksvirksomheter og for virksomheter som produserer alger og akvakulturdyr. Det angis at gruppesertifisering innføres for å redusere revisjonskostnader og administrative byrder. Kommisjonen vil fastsette kriterier for geografisk nærhet for virksomheter som kan inngå i en gruppe, jf. nr. (87) innledende del.

Regelverket anfører at virksomheter som gruppesertifiseres vil pålegges de samme krav til registrering på gruppenivå som øvrige virksomheter. Dette er registreringer som for eksempel hvilke produksjoner som produseres og hvor produksjonene produseres, jf. art. 34.

Jf. art. 36 skal gruppens virksomheter kun bestå av medlemmer:

- som har landbruksproduksjon eller som produserer alger og akvakulturdyr. Medlemmene kan også ha virksomhet innen forarbeiding, tilberedning eller markedsføring av mat eller fôr.
- hvor individuelle sertifiseringskostnader utgjør mer enn 2 % av hvert medlems omsetning eller standardoutput for økologisk produksjon, og hvis årlig omsetning av økologisk produksjon ikke overstiger 25 000 EUR eller hvis standardoutput av økologisk produksjon ikke overstiger 15 000EUR per år, eller hvor hvert medlem har en virksomhet på inntil
 - 50 daa / 5 daa i tilfelle drivhus eller
 - 150 daa, utelukkende i tilfelle av permanente grasarealer
- som er en juridisk person
- hvor produksjonsaktivitetene geografisk finner sted i nærheten av hverandre
- som har opprettet et felles markedsføringssystem for de produkter gruppen produserer

Det skal etableres et internkontrollsystem som omfatter dokumenterte kontrollaktiviteter og prosedyrer hvor det også er angitt en ansvarlig person/organ som kan verifisere at regelverket overholdes av hvert medlem i gruppen.

Det er mye som tyder på at virksomheter som har behov for å organisere seg i grupper allerede gjør dette gjennom andre typer samarbeid, som f.eks. sankelag eller samdrift. Det antas derfor at gruppesertifisering enten vil være uaktuelt eller vil få et svært begrenset omfang i Norge.

Gruppesertifisering vil gi underenhetene reduserte kostnader og Debios revisjoner reduseres ved at kun hovedenheten må revideres årlig. En del av kriteriene som settes for å kunne gruppesertifisere kan virke begrensende. Underenhetenes størrelse og omfang vil være begrensende, og det må være en gjensidig tillit i gruppa om at alle følger kravene i regelverket.

Dersom denne type sertifisering blir aktuell, må det påregnes et merarbeid i Debio for å tilrettelegge for slik sertifisering. Dette gjelder både datateknisk tilrettelegging og tilrettelegging av rutiner/arbeidsbeskrivelser. Gebyrstruktur må også vurderes for gruppesertifisering.

2. Diverse regelendringer

2a. Ny definisjon av «liten besetning» i forbindelse med oppbinding av dyr.

Det blir en ny grense for hva som defineres som «liten besetning» mht. oppbinding av dyr. Ikke 34 dyr som i dag, men en felles grense på 50 dyr.
Saken belyses i detalj i vedlegg 2 til denne utredningen.

Enkelte virksomheter som tidligere ikke har kunnet legge om til økologisk produksjon på grunn av båsfrødrift og antall dyr, vil nå kunne få en mulighet til å legge om til økologisk drift. Antall virksomheter dette gjelder vil sannsynligvis være så lavt at det ikke vil få særlig betydning for produksjonen.

2b. Muligheten til bruk av konvensjonelle substrater til produksjon av økologisk gjær fases ut.

Vi har ingen produsenter av økologisk gjær i Norge, så dette har ingen konsekvenser for Norge, forutsatt at det er tilstrekkelig med økologisk gjær tilgjengelig..

2c. Endrede kontrollkrav for parallellproduksjon

I nytt regelverk (art. 38.1c) er det vist til kontrollkrav for virksomheter som har parallellproduksjon (for eksempel atskilthet, rengjøring, tiltak mot kontaminering, produkt identifikasjon, osv.).

Kommende regelverk er ikke vesentlig endret fra gjeldende regelverk. Reglene er noe tydeligere når det gjelder krav til omleggingsprodukter og identifisering av økologiske produkter og omleggingsprodukter, men dette kan lett innarbeides uten at det innebærer store endringer for virksomhetene eller for kontrollordningen.

2d. Ny mal for økologisertifikat.

Det er noen flere detaljer i malen for nytt sertifikat. Debio anser det som fullt mulig å få med nye obligatoriske opplysninger uten alt for store kostnader.

3. Nytt krav til database/system for såvarer, dyr og fiskeyngel

3a. Database såvarer

Nytt krav om at alle land skal ha en database for tilgjengelighet i markedet for karensfrø og heterogent formeringsmateriale, i tillegg til økologisk såvare som i dag.

Nytt regelverk vil medføre et behov for en del endringer i dagens økofrø-database.

3b. System for virksomheter for å legge inn tilgjengelige økologiske dyr

Det er et nytt krav om et system for virksomheter å legge inn tilgjengelige økologiske dyr (antall dyr, kjønn, arter, raser, alder etc) og økologisk fiskeyngel (helsestatus). Det blir da et krav om at produsenter må søke i systemet om tilgjengelig økologiske dyr/fiskeyngel før tillatelse til bruk av konvensjonelle dyr vil bli gitt.

Eksisterende livdyrformidlingsjenester med unntak av formidling av fiskeyngel dekker ikke krav i nytt regelverk fordi det ikke er et samlet system og fordi systemene ikke godt nok ivaretar nye krav til formidling av økologiske dyr.

Det må vurderes muligheten for å benytte informasjon i den eksisterende livdyrformidlingen i et system for dette.

3c. Årlig rapportering status

Det er ønskelig med en årlig rapportering av status på ca. %-andel økologisk såvare (korn, eng, grønnsaker, potet) tilgjengelig i Norge

Det er vanskelig å vurdere hvordan dette kan gjøres og hvor ressurskrevende det blir når vi ikke vet enda hvordan databaser og systemer skal utformes.

4. Diverse regelendringer

4a. Sliping av tenner for smågris

Sliping av tenner for smågris er ikke lenger definert som tillatt.

Filing av tenner på økologisk smågris er ikke vanlig. Kun én av produsentene som har svart på undersøkelsen Debio har gjennomført opplyser at tenner på smågrisen files. Forbud mot å file tenner på økologisk smågris vil derfor ikke få store konsekvenser for økologisk svineproduksjon.

4b. Unntak om å holde storfe inne siste levetiden fjernes

Unntaket om å kunne ha storfe til kjøttproduksjon inne den siste levetiden blir faset ut. *Debio har gjennomført en spørreundersøkelse for å kartlegge hvor utbredt innefôring av okser er den siste levetiden. Det er totalt 530 virksomheter som er registrert med «annet storfehold» hos Debio, men Debio har ikke tallfestet hvor mange av disse som driver med storfekjøtt produksjon med okser hvor denne regelverksendringen er relevant. Alle virksomhetene fikk tilsendt undersøkelsen, og det var 251 svar.*

Av de 251 virksomheter som svarte var det 125 virksomheter fôrer opp okser for omsetning av økologisk kjøttproduksjon, og 54 stykker viste videre til at de benytter seg av muligheten til å holde dyra inne den siste oppfôringsfasen. Det er videre 45 virksomheter som viser til at de vurderer å slutte med økologisk storfeproduksjon når dette unntaket fases ut. På bakgrunn av besvarelsene som er gitt må det antas at det kan bli en nedgang i antall økologiske okser som fôres frem, men at det fortsatt vil være mange som finner løsninger for å videreføre en slik produksjon. Det blir nevnt at økologisk kastratproduksjon kan være en mulig løsning..

4c. Unntak for parallellproduksjon beiteareal utgår

For parallellproduksjon blir det ikke lenger unntak for bruk av ulike sorter som lett kan skilles i eng som kun skal beites.

Rundt 150 virksomheter (2018) vil bli berørt av kravet om sorter som lett kan skilles ved parallellproduksjon på grasmark. Mange av disse har ennå ikke behøvd å tilpasse seg dagens praktisering, og vil uansett slite med å finne løsninger. Endring av driftsopplegg vil for de fleste derfor komme uavhengig av den kommende innstramningen av regelverket.

4d. Presisering forbud mot vegetabiliske ingredienser i melkeerstatning.

Nytt regelverk tydeliggjør forbudet mot bl.a. å bruke vegetabiliske råvarer i melkeerstatning. Det er beskrevet at forbudet om bruk av melkeerstatning med vegetabiliske planteråvarer kun gjelder i perioden hvor dyr skal ha morsmelk. *Denne tydeliggjøringen vil være avklarende både for virksomhetene og for kontrollorgan, og vil bidra til mere lik praksis i ulike land. Etter dagens situasjon med manglende tilgang til økologisk melkeerstatning i Norge vil likevel endringen for den enkelte virksomhet være av liten betydning.*

4e. Nye områder – bomull, hjort og ull

Nye produktområder kan godkjennes som økologisk. Det nevnes hjort, ubehandlet bomull og ull. Det blir også felles regler for økologisk kanin. *På bakgrunn av kontakter med relevante aktører ser det ut til at de nye produktområdene som tas inn i regelverket kun i begrenset omfang vil bli relevant i Norge.*